

VERBINDEN

Zoeken naar een **SPIRITUALITEIT VOOR DE VASTEN**

Carlos Desoete

In onze werkgroep Eén-Wereld zijn wij al jaren bezig rond solidariteit met mensen en volken in het zuiden.

De campagne van Broederlijk Delen is voor ons een belangrijk gebeuren waar wij met al onze energie willen achter staan. Vandaar onze jaarlijkse startavond.

Eveneens vinden wij het belangrijk deze actie te verbinden met een bewuste beleving van de vasten.

Alhoewel dit minder eenvoudig is om onder woorden te brengen.

Bij zijn ontstaan betekende Broederlijk Delen een verrijking voor onze vastenbeleving, maar tegelijk zou 'vasten herleiden tot broederlijk delen' een verarming betekenen. Het is zoveel rijker.

Vandaar deze poging om te verwoorden wat vasten kan betekenen: meer dan een solidariteitsactie, maar een tijd die kan helpen om onze manier van leven te vernieuwen, in het spoor van Jezus, de Verrezenen.

Een levengevende en solidaire vasten gewenst.

In de hoop dat deze teksten daartoe kunnen bijdragen.

Carlos Desoete - maart 2014

Vastenherinneringen

Op aswoensdag haalde ons moeder een lege snoepdoos boven.

We zouden 40 dagen niet snoepen.

Al het snoep dat we kregen, ging in die doos

en werd zorgvuldig bewaard tot Pasen,

als de klokken van Rome terug waren.

Af en toe keken wij even in die doos

hoeveel er al in zat,

en we telden af naar Pasen... vol verwachting.

En met Paaszaterdag, als de klokken er waren,

mocht de doos echt open.

Tijd van snoepen was aangebroken
ook al was die snoep in de doos vaak één grote plakboel.
Snoepen was paasfeest
tot we niet meer konden...
Dat is mijn eerste vastenherinnering...
en ook dat er in de kerk met aswoensdag
een vastenwet werd voorgelezen voor de volwassenen:
zij die 21 jaar oud waren mochten slechts één maal daags
hun volle goesting eten.
De andere maaltijden moesten zij het met wat minder doen.
Ik dacht: 5 boterhammen in plaats van 6,
dat is dan nog te doen.
Maar ik heb daar thuis nooit veel van gezien,
de vastenwet was een hoogst individuele zaak
en daar werd niet over gesproken.
Op zondag waren het wekelijks vespers en lof,
en tijdens de vasten kwam iemand de vastenpreek houden:
het ging altijd over het lijden van Jezus,
hoe wreed dat wel moet geweest zijn.
En er was ook de wekelijkse kruisweg... weet je nog?

Vasten was en is een rare tijd...
ik heb er nooit goed weg mee geweten...
Misschien was het wel niet slecht om je karakter te vormen,
wat ik later probeerde met een vastenpuntje te kiezen
hoewel dat zelden echt lukte...

Broederlijk Delen

Toen kwam Broederlijk Delen in 1960
en dit gaf een nieuwe betekenis aan de vasten:
wat je uitspaart
aan eten of drinken of snoep of...
kan je delen met mensen die honger hebben.
Congo stond toen in de picture.
En daar was armoede. En honger bij veel mensen.
Vasten werd een middel om broederlijk te delen,
om solidariteit te beleven met de minsten in de 'Derde Wereld'.
Al vlug,
- als je armen leert kennen, kan dat niet lang uitblijven –
ontdekte Broederlijk Delen dat honger en armoede
geen toeval of noodlot zijn,
maar het gevolg van structuren van onrecht,
van verdrukking
en van een manier van leven

waarbij de een leeft ten koste van de ander,
het noorden ten koste van het zuiden.
Meteen werd dus ook onze manier van leven in vraag gesteld.

De nood was groot,
voor de projecten was er geld nodig. Zoveel mogelijk.
Broederlijk Delen werd een actie om geld in te zamelen.
En wij deden mee: sobere maaltijden, solidariteitsontbijt,
solidariteitsmaaltijd...Koffiestop en allerhande events voor het goede doel.
Het is goed dat het gebeurt,
laat ons dus dat maar blijven doen...
alleen: naar mijn gevoel was het nog iets anders dan 'vasten'...

In de loop der jaren werd de wereld één.
Reizen werd makkelijker, ook naar verre landen.
Broederlijk Delen sprong mee op de kar
en maakte ontmoeting mogelijk tussen mensen hier en ginder.
De noden kregen menselijke gezichten.
Het werd concreter
wij hoorden hoe mensen met hun problemen omgingen,
welke keuzes zij maakten
waar ze hun motivatie haalden,

wij maakten kennis niet alleen met hun tekort,
maar nog meer met hun rijkdom.
Was dat niet de ervaring van onze bezoeken aan Chili:
het enthousiasme van de armen,
hun gastvrijheid die ons beschaamd maakte,
hun geloof en hun solidariteit.

Broederlijk Delen heeft ons veel bijgebracht:
het heeft ons vasten verbonden met solidariteit,
het heeft ons verbanden doen leggen
tussen de rijkdom van de ene en de armoede van de andere,
tussen onze en hun manier van leven.

De kringloop breken

Maar wat vasten betreft blijf ik nog op mijn honger.
Ik greep terug naar een boek dat mij destijds sterk motiveerde
om vasten anders te beleven,
- soms moet een mens dat doen,
teruggrijpen naar de sterke momenten in je leven
om misschien weer richting te vinden voor vandaag –
Het is het boek van Fredy Kunz,
missionaris destijds in Brazilië.

'De kreet van de verdrukte rechtvaardige'
en nog steeds het lezen waard.
Daar ontdekte ik terug, wat in de bijbel ook staat:
vasten is niet een beetje minder eten,
vasten is niet eten.
Een of meerdere maaltijden overslaan.
Hongerstaken dus.

Hongerstaken betekent:
de kringloop doorbreken van 3x per dag eten,
en tussenin bezig zijn met de volgende maaltijd:
wat gaan we eten, hoe gaan we het bereiden,
wat moeten we in huis hebben...
Je moet eens nagaan
hoeveel tijd en aandacht er naar eten gaat.
Eten moet lekker zijn. En vooral: er moet genoeg zijn.
De kringloop van het eten staat symbool
voor de kringloop van het hebben:
je moet genoeg hebben.
En je hebt nooit genoeg...
Misschien kan dat vasten zijn:
eens per week de kringloop van het hebben doorbreken
om je aandacht en je tijd op andere dingen te richten.
Een eerste ingeving.

De kringloop doorbreken.
De kringloop van het hebben, van steeds meer
van het grote Nooit Genoeg
die zelfs de rijksten met mastodontlonen aantast
de dwingende kringloop van de economie
waarin je willens nillens mee moet
en die als een wereldgod het samenleven bepaalt.
Het is de kringloop van de angst en van de haast
en vooral van het ieder voor zich.
Hoeveel mensen zijn hier slachtoffer van?

In de bijbel is vasten ook:
het boetekleed aantrekken
en in zak en as gaan zitten.
Of zoals bij Jona verteld wordt:
de koning legde zijn staatsiegewaad af.
Hij legde af: de tekenen van zijn macht,
zijn pracht en praal, zijn rijke look...
Omdat het daar niet om gaat.
Wie het boetekleed aantrekt

toont dat wat telt is
de kleine gewone kwetsbare mens die je bent...
Je maakt dus uiterlijk kenbaar
wat van binnen in je leeft.

Maar dat kon verkeerd verstaan worden.
De farizeeërs zijn daar een duidelijk voorbeeld van:
Kijk eens hoe goed ik ben: een voorbeeldgelovige...
ik vast 3x per week...

Het is tegen dergelijke houding
dat Jesaia zwaar van zijn lat geeft:

*Roep luidkeels, zonder je in te houden,
verhef je stem als een ramshoorn.
Maak aan mijn volk zijn misdaden bekend,
aan het volk van Jakob zijn zonden.*

*Zeker, ze zoeken mij dag aan dag,
vol verlangen om te ontdekken wat ik wil,
zoals een vreemd volk dat rechtvaardig leeft
en het recht van zijn goden niet verzaakt.
En ze vragen naar mijn rechtvaardige voorschriften
en verlangen naar Gods nabijheid.*

*Waarom ziet u niet dat wij vasten,
en merkt u niet op dat wij ons onthouden?
Omdat jullie op je vastendagen nog handeldrijven
en jullie arbeiders afbeulen,*

*omdat jullie onder het vasten strijden en ruziën
en vol vuur met elkaar op de vuist gaan.
Als je op die manier vast,
wordt je stem niet gehoord in de hemel.*

*Zou dat het vasten zijn dat ik verkies?
Is dat een dag van onthouding:
dat iemand het hoofd buigt als een riet
en zich met een rouwkleed neerlegt in het stof?
Noemen jullie dat soms vasten,
is dat een dag die de HEER behaagt?*

*Is dit niet het vasten dat ik verkies:
misdadige ketenen losmaken,*

*de banden van het juk ontbinden,
de verdrukten bevrijden,
en ieder juk breken?*

*Is het niet: je brood delen met de hongerige,
onderdak bieden aan armen zonder huis,
iemand kleden die naakt rondloopt,
je bekommeren om je medemensen?*

*Dan breekt je licht door als de dageraad.
Je gerechtigheid gaat voor je uit,
de majesteit van de HEER vormt je achterhoede.*

*Dan geeft de HEER antwoord als je roept;
als je om hulp schreeuwt, zegt hij: 'Hier ben ik.'
Wanneer je het juk van de onderdrukking uitbant,
wanneer je de hongerige schenkt
wat je zelf nodig hebt
en de verdrukte gul onthaalt,
dan zal je licht in het donker schijnen,
je duisternis wordt als het licht van het middaguur.*

Vasten is dus niet zomaar
eens niet eten of zich boeteling tonen,
maar heeft alles te maken met werken aan verandering
in jezelf
en in de wereld om je heen.

Terloops:

vasten is nooit een doel op zich in de bijbel.

De belofte van God geldt een goed leven voor allen,
'een land van melk en honing.'

Het Rijk Gods is als een feest, zegt het evangelie.

Maar dan voor allen.

Dat is Gods bedoeling: leven als een feest met allen.

En de weg daartoe

is niet de kringloop van het hebben,

maar van het zijn: er zijn voor anderen.

Dus van Gods naam een werkwoord maken.

Vasten is dus een middel dat ons kan helpen
om terug die mens te worden zoals God mensen droomt
en zoals het beschreven is
in de liederen van de Dienaar van Jahwe,
die we bij Jesaia terugvinden:

Het zijn liederen die gaan over de mens zoals God hem droomt,
mensen die God zichtbaar maken,
liederen over Jezus,
liederen over de arme, over ons?
Zo heeft Jesaia verwoord hoe God de mens droomt:

Dit is mijn dienaar die Ik ondersteun

Dit is de mens naar mijn hart:

*Hij schreeuwt niet, hij verheft zijn stem niet,
hij roept niet luidkeels in het openbaar;*

*het geknakte riet breekt hij niet af,
de kwijnende vlam zal hij niet doven.
Het recht zal hij zuiver doen kennen.*

*Ongebroken en vol vuur
zal hij het recht op aarde vestigen;
de eilanden zien naar zijn onderricht uit.*

Dit zegt God, de HEER:

*In gerechtigheid heb ik, de HEER, jou geroepen.
Ik zal je bij de hand nemen en je behoeden,
ik neem je in dienst voor mijn verbond met de mensen
en maak je tot een licht voor alle volken,*

*om blinden de ogen te openen,
om gevangenen te bevrijden uit de kerker,
wie in het duister zitten uit de gevangenis.*

Jesaia 42,1-9

Zij bestaan, die mensen.
In de loop der jaren heb ik er mogen ontmoeten:
in Chili, in Nicaragua,
de zusters in Congo,
en zovelen van bij ons.
Broederlijk Delen heeft ons telken jare
met dergelijke mensen laten kennis maken :
Samuel in Bolivia,

Anthère en Sylvie in Burundi
en hun gemeenschappen:
zij roepen niet,
zij overroepen niet
zij overtroeven niet,
zij willen niet de eerste, de machtigste, de rijkste zijn.
Zij doen niet mee in de kringloop van het Nooit Genoeg.
Niet alleen omdat zij niet kunnen,
maar vooral omdat zij dat niet willen.
Zij willen gewoon leven
een leven waarin ieder tot zijn recht komt.
Toekomst voor wie nu nog geen toekomst heeft.
Zij maken zichtbaar hoe God de mens droomt
zij maken Hem zichtbaar : ik ben er voor u.

**Mij verbinden met mezelf, mijn medemens
en God in mezelf en in de medemens.**

Vasten is kringloop doorbreken
om mij te verbinden
in de eerste plaats met mezelf:
met mijn diepste bestemming,
mijn roeping mens van God te zijn.
Mij verbinden met hen
die niet in de kringloop van het hebben staan,
omdat zij kozen voor solidariteit met de minsten.
Boete doen:
het beeld komt van de vissers die hun netten boeten:
de knopen die losgeraakt zijn weer verbinden.
Verbinden dus wat vast hoort te zitten:
de band met mijzelf,
de band met mijn medemensen en met God.
Verbinden:
al die banden die in de loop van de tijd ontrafeld zijn,
die mij losgemaakt hebben van mijn diepste bestemming,
die mij vervreemd hebben van mezelf.
Verbinden om weer eenheid te vinden
met mezelf,
met God in mij
en met mijn medemensen.
Vasten is verbonden raken met allen
die op zoek zijn naar echte menselijkheid,
en naar Godsverbondenheid.

Verbonden mens. Solidaire mens worden.
Solidariteit is meer dan een aalmoes geven.
Solidariteit beleven
begint met je in te leven,
in te voelen
in hun levenslot: hun armoede en hun kracht,
hun pijn en hun hoop
en je te laten aanspreken door het appel dat van hen uitgaat
naar je eigen manier van leven toe.
Motivatie vinden in de ontmoeting met anderen
die ook de kringloop doorbreken.
Een vriend zei ooit:
solidariteit is een gevoel
waarvan je alle consequenties neemt...

Mij verbinden met de lijdende Mens.

Vasten is ook de tijd
om mij te verbinden met de lijdende Christus
die mij vandaag tegemoet komt
in de lijdende mens in onze wereld.
De bezinning op de kruisweg van Jezus
is de bezinning op de weg die vandaag door zoveel kruisdragers gegaan wordt.
Zo wordt het verwoord door Jesaia:

*Als een loot schoot hij op onder Gods ogen,
als een wortel die uitloopt in dorre grond.
Onopvallend was zijn uiterlijk,
hij miste iedere schoonheid,
zijn aanblik kon ons niet bekoren.*

*Maar hij was het die onze ziekten droeg,
die ons lijden op zich nam.
Wij echter zagen hem als een verstoteling,
door God geslagen en vernederd.*

*Om onze zonden werd hij doorboord,
om onze wandaden gebroken.
Voor ons welzijn werd hij getuchtigd,
zijn striemen brachten ons genezing.*

*Wij dwaalden rond als schapen,
ieder zocht zijn eigen weg;*

*maar de wandaden van ons allen
liet de HEER op hem neerkomen.*

*Hij werd mishandeld, maar verzette zich niet
en deed zijn mond niet open.
Als een schaap dat naar de slacht wordt geleid,
als een ooi die stil is bij haar scheerders
deed hij zijn mond niet open.*

*Door een onrechtvaardig vonnis werd hij weggenomen.
Wie van zijn tijdgenoten heeft er oog voor gehad?
Hij werd verbannen uit het land der levenden,
om de zonden van mijn volk werd hij geslagen...*

Jesaia 52

*Zij bestaan,
die mensen voor wie honger dagelijks brood geworden is;
die 's morgens niet weten wat ze 's avonds zullen eten,
- of ze zullen eten.*

*Kinderen op straat gestuurd
om daar te zoeken wat thuis niet te vinden is.
Zien dat op een ander eten is in overvloed,
en moeten bedelen om de kruimels
van de rijke tafels.
Ondervoed. Ziek.*

*Bestemd om vroeg te sterven,
nog voor ze konden leven.
Vandaag overleven is hun enig perspectief.
Gekruisigde mensen. Gekruisigde kinderen.
Zij bestaan.*

...

*Zij bestaan, die mensen in hun leven
de littekens dragen van oorlog en geweld.
Opgegroeid van kindsbeen af
in de spiraal van oorlog en moord.
Mensen als prooi van mensen,
misbruikt, stom van verdriet,
levend met gemis aan wie hen dierbaar is.
Geliefden aan elkaar ontnomen en uiteengerukt.
Mensen groot gebracht in angst
en met de enige zekerheid dat niemand te vertrouwen is.
Zij bestaan, die mensen.*

*Zij krijgen nog elke dag
Uw kruis opgelegd.*

***Maar wie, door wat gedreven,
maakt een anders nood tot brood?
Belet de mens te leven,
wie wil het leven dood?
In 't kruis dat mensen dragen
lijdt Gij en kijkt ons aan.
Waarom, dat blijft Gij vragen
en aan wiens kant wij staan.***

De lijdende Christus ontmoet je vandaag
in de dakloze van Brussel,
in de ondervoede kinderen in Afrika,
in de vluchtelingen van Syrië,
in Lampedusa,
in de vereenzaamde appartementsbewoner,
in de zieke zonder toekomst, enz..
Daar hoor je zijn appèl:
Ik heb honger
ik heb dorst,
ik ben naakt, dakloos
ik ben vluchteling en sans papiers, illegaal.

Je kan hierop drie verschillende antwoorden geven:

Ik heb honger... Ik niet
God zij dank ben ik in een ander midden geboren,
heb ik meer geluk...
of: ik heb ervoor gewerkt ...
ik heb dus recht om het goed te hebben...

Je kan ook zeggen:
ik wil daar iets voor doen,
ik doe een gift,
doe mee aan een actie van Broederlijk Delen,
of ik probeer mij te informeren...

Je kan ook zeggen: ik ook.
Dat betekent niet alleen:
ik heb ook mijn honger,
ik heb ook mijn pijn, mijn gekwetstheid, mijn gevangen zijn
maar dat betekent vooral

ik probeer in te voelen wat dat voor jou moet zijn:
honger hebben, aan je lot overgelaten zijn, niet meetellen...
Het is niet genoeg om iets te doen,
het is niet genoeg om kennis te hebben van onrechtsituaties
het is belangrijk om mij ook gevoelsmatig
met slachtoffers te verbinden.

*Je moet dit eens proberen:
op een dag in de week
sla je een maaltijd over:
je eet dus niets,
je moet dus ook geen eten klaarmaken -
en de tijd die daardoor vrijkomt
besteed je aan iets
waarvan je al jaren zegt dat het belangrijk is
maar waarvoor je geen tijd had
of maakte :
de lang beloofde brief,
het steeds maar uitgestelde bezoekje,
een half uurtje stilte, bezinning, gebed...
Gegarandeerd,
je dag wordt anders.
De kringloop van eten en hebben,
en de vrees van nooit genoeg
wordt plots doorbroken,
er is ineens een zee van tijd
voor wat echt belangrijk is.
Je voelt je herleven.*

*En als na enkele uren
je maag begint te rommelen,
voel je dan maar wat meer verbonden
met hen die deze dag niets gegeten hebben
maar daar niet konden voor kiezen.*

Je moet dat echt eens proberen.

Met zicht op Pasen

Vasten is geen doel op zich,
maar een middel om mij (opnieuw) te verbinden.
Daarom eindigt de vasten op Pasen.

Of liever: het spant mij op naar Pasen.
Pasen is leven, herleven.
Pasen is leven
voorbij de dood,
voorbij de zonde.
Pasen is verrijzenis vieren
de verrijzenis van Jezus Christus.

Laat het ook zijn:
onze verrijzenis vieren
of liever
zijn verrijzenis in ons.

Pasen is de geboorte van de Nieuwe Mens in ons,
de Dienaar van Jahwe,
de mens die
-Goede Vrijdag voorbij –
uit de kringloop van het hebben is gestapt
herboren is tot solidariteit,
tot breken en delen
tot lichaam van Christus.

*Soberheid
is uit de kringloop van veelheid stappen,
waarin een mens elke dag gedwongen wordt:
je moet veel hebben
zegt het grote Nooit Genoeg.
je moet veel doen
want aan je prestaties wordt je gemeten
je moet veel zijn*

*Het vele dat we moeten
verdeelt ons
jaagt ons op
en maakt ons angstig
zolang we het nog niet hebben
zolang we het nog niet presteren
zolang we nog niet zijn wat we zouden moeten
of willen zijn.*

*Soberheid is eenheid vinden in jezelf
zien wat echt belangrijk is
en wat bijzaak,*

*wat doel is en wat middel,
en je hart zetten op dat ene belangrijke...*

*Sober is niet somber.
Het is content zijn met jezelf.
Het bevrijdt van zoveel wat moet,
het brengt je thuis bij jezelf,
het verbindt je met elkaar.*

*Soberheid
is orde scheppen in jezelf
en 'orde leidt tot God.'
Soberheid is levenskunst.*

*De vasten is een uitgelezen tijd
om halt te houden
en het dwingend ritme van leven of geleefd worden
te breken,
om vraagtekens te plaatsen
bij wat normale gang van zaken heet.*

*Uitgelezen tijd
om weer op zoek te gaan
naar de zin en betekenis
van ons bezig zijn.
Om weer grond onder de voeten te krijgen,
vaste dragende grond om op te staan
en door te gaan,
geworteld in het oude visioen
dat zo diep in mensen zit:
goede schepping,
vredevolle wereld,
liefdevolle mens.*

*Uitgelezen tijd
om wat meer zicht te krijgen
op de weg die wij te gaan hebben,
en stap voor stap
met velen samen
die weg ook gaan.*

*Uitgelezen tijd
om echt te leven,
misschien ook wel te her-leven*

*naar Pasen toe.
En ook daarna.*

Vastentijd is oefentijd.

*Is wakker worden na winterslaap
en je opengeeuwen
uit de beslotenheid van elk-voor-zich.*

*Is je ogen opentrekken
voor wat aan het gebeuren is
in het diepste van jezelf
en in de wereld om je heen,
en zicht krijgen op het grote Licht
dat doorbreekt aan de horizon.*

*Is in voorjaarsstilte
je eigen grond omspitten
en klaarmaken voor een nieuwe lente,
en het zaad van vrede en menswaardigheid
ontkiemen laten in je hart.*

*Vastentijd is trainingstijd:
hart en handen soepel maken
voor verbondenheid met God en mensen,
vingeroefening in solidariteit.*

*Dat en zoveel meer
is vastentijd:
de grote opwarming
om te herleven.*

*Maar toen Hij stierf,
kwam zijn Geest tot leven.
Zo grondig als de dood zijn werk kan doen,
zo grondig breekt precies op dat moment
het Leven door.*

*De valse zekerheden zijn ontmaskerd.
De boeien die mensen binden
en opsluiten in zichzelf,
vallen af.*

*De wanhoop en de angst
zijn overwonnen.*

*Onvermoede energie wordt vrijgemaakt
en tilt een mens over zijn grenzen heen.
Zijn Geest breekt door, onstuitbaar,
door geen grafsteen meer
tegen te houden.*

*Gemeenschap groeit
van breken en delen,
van nieuwe verbondenheid,
op de vaste dragende Grond
van zijn Liefde.*

De mens kan eindelijk leven.

Laat ons vandaag een verbond sluiten,
ons aan elkaar verbinden,
de handen in elkaar slaan
voor een nieuwe manier van leven:

waar de kleine mens
niet meer onzichtbaar wordt gemaakt
omdat de beteren genoeg hebben aan zichzelf;

waar we gaandeweg elkaar opnieuw ontmoeten,
zo uniek
en zo verschillend als we zijn;

waar de norm van ons samenleven
niet bepaald wordt door het halen
van het grote Nooit Genoeg,
en waar de kwaliteit van leven
niet gemeten wordt
met wat mode en reclame voorschrijven.

Laat ons een verbond sluiten
om samen werk te maken
van een nieuwe manier van leven
waarvan de rode draad, de kern
Gods eigen Naam zal zijn :
"Ik zal er zijn voor u",
de leidraad voor onze politiek,

voor onze relaties,
voor ons omgaan met de dingen.

Dan hoeft niemand meer te zeggen:
waar is uw God?
Hij zal te zien zijn
in ons.
Hij zal gebeuren.